

Bijdrage NIB aan instandhoudingsopgave infrastructuur Rijkswaterstaat***Het probleem***

Van alle kanten wordt het kabinet indringend gewaarschuwd voor het vastlopen van de Nederlandse infrastructuur. Rijkswaterstaat, Rekenkamer, VNG, IPO, SER, organisaties zoals Bouwend Nederland, Koninklijke Binnenvaart Nederland en Transport en Logistiek Nederland verenigd in de Logistieke Alliantie--de rapporten zijn goed onderbouwd en dat geldt ook voor de oproep aan de ministers van IenW en Financiën om in actie te komen.

Niet de enige, maar wel een belangrijke uitdaging is het tekort aan budgettaire ruimte. Naar schatting van de Rekenkamer is er voor de komende 15 jaar een tekort van € 34,5 miljard voor instandhouding (exploitatie, onderhoud en vernieuwing) van de netwerken van Rijkswaterstaat (hoofdwegennet, -vaarwegennet en -watersysteem).¹ Daarvan betreft ruim de helft vernieuwing (circa € 20 miljard). En dan praten we nog niet eens over nieuwe, aansprekende infrastructuurprojecten voor het concurrentievermogen van ons land.

Wat kan de NIB bijdragen?

Er zijn meerdere opties om binnen de geldende budgettaire randvoorwaarden grote infrastructuurprojecten toch mogelijk te maken. Zo worden wel het Oostenrijks model en Publiek-Private Samenwerking (PPS) genoemd. In landen als Duitsland en Frankrijk wordt er ook gewerkt met een [Nationale Investeringsbank](#) (NIB). Op drie manieren kan zo'n NIB bijdragen:

1. ***Buiten de Rijksbegroting ruimte creëren om het tekort op de vernieuwingsopgave aan te pakken (tot € 20 miljard).***
Vernieuwingsinvesteringen kan de NIB financieren door deze zelf (of samen met private partijen--zie 3) op de balans te nemen, gespreid over hun economische levensduur af te schrijven en terug te verdienen van baathebbers (zoals bedrijven, grond- en vastgoedeigenaren), gebruikers (tol of "schaduwtol", waarbij de overheid vergoedt per passage), en/of uit jaarlijkse beschikbaarheidsvergoedingen van het ministerie ten laste van de Rijksbegroting.
2. ***Binnen de Rijksbegroting ruimte vrijspelen voor exploitatie en onderhoud door reeds begrote vernieuwingsprojecten over te hevelen (tot naar schatting € 14 miljard).***
Op dezelfde manier als 1, maar nu voor vernieuwingsprojecten die al gebudgetteerd zijn. Door deze buiten de Rijksbegroting te financieren, valt op de begroting ruimte vrij voor exploitatie en onderhoud die de NIB zelf niet kan financieren (immers niet op de balans te activeren).
3. ***Uitvoeringscapaciteit: projecten structureren en daarmee financieel en operationeel begaanbaar maken.***
De NIB wordt opgezet als een professionele overheidsbank met de capaciteit om projecten te structureren. Dat kunnen projecten zijn waar meerdere overheden en andere partijen bij betrokken zijn en die daardoor nu lastig of niet van de grond komen. Het kunnen ook PPS projecten zijn, opdat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen kunnen meefinancieren. En

¹ Hoofdwegennet € 20,5 miljard, hoofdvaarwegennet € 10,6 miljard, hoofdwatersysteem € 3,4 miljard.

voor (delen van) Rijkswaterstaat kan de NIB desgewenst een stapsgewijze overgang faciliteren naar het Oostenrijks model (overheidsinfrabedrijf buiten de Rijksbegroting en buiten de EMU-criteria).

Op dezelfde manier kan de NIB ook nieuwe, aansprekende infrastructuurprojecten helpen realiseren. Voorts bestaan ook buiten de netwerken van Rijkswaterstaat enorme tekorten. Dat geldt voor de instandhoudingsopgave van de spoorinfrastructuur (tekort € 20 miljard), voor sluizen en gemalen, en meer in den brede ook voor de energieinfrastructuur. De voor al deze investeringen kunstmatig gecreëerde krapte op de kasbegroting van de Rijksoverheid wordt met behulp van een NIB doorbroken. Meer mogelijk maken, niet alleen praten over ombuigingen en lastenverzwaringen, en mét respect voor solide overheidsfinanciën. Net zoals andere overheden en andere landen dat doen.

Wat is er nodig om deze NIB te realiseren?

In het Coalitieakkoord is aangekondigd dat een nationale investeringsinstelling wordt ingericht. Over schaal en scope is het kabinet in beraad. In eerdere Kamerbrieven² is aangegeven dat de nieuwe instelling een groepsstructuur zal kennen met een holdingentiteit waaronder de verschillende units, zoals (de combinatie van) Invest-NL en Invest International, een plaats krijgen. Daarop kan worden voortgebouwd. Gelet op de urgentie kan de bepleite NIB op korte termijn worden opgericht en binnen twee jaar volledig operationeel zijn (voor uitwerking zie [hier](#)). Parallel daaraan kan de unit voor infrastructuurfinanciering, na een besluit van het kabinet en met steun van de Kamer, al op korte termijn worden opgebouwd en van start gaan.

Het kapitaal voor het eigen vermogen van de NIB wordt door de Rijksoverheid gestort. Bij Coalitieakkoord is daarvoor reeds zo'n € 3½ miljard gereserveerd en met de verkoop van aandelen Tennet Duitsland is dat bedrag inmiddels beschikbaar. Hiermee kan de nieuwe instelling van start gaan om vervolgens door te groeien naar een geschatte kapitaalomvang van zeg € 10 miljard die, gebruikmakend van extern kapitaalmarktberoep door de NIB (de *leverage* van een bank), financiering in de orde van € 100 miljard mogelijk maakt. Hoeveel precies nodig is zal afhangen van de scope van de instelling en van de behoeften. Kapitaalstorting aan de NIB en zowel kapitaalmarktberoep als financiering door de NIB buiten de sector overheid komt niet ten laste van het EMU-tekort. Slechts de (eenmalige) kapitaalstorting komt ten laste van de EMU-schuld, maar dat is geen probleem immers deze bevindt zich in ons land ruim onder de Europese randvoorwaarden.

² Ministers van Financiën, Economische Zaken en Buitenlandse Zaken en Staatssecretaris van Buitenlandse Handel, *Uitkomsten onderzoek integratie Invest-NL en Invest International*, 4 juli 2025; Minister van Financiën, *Visie op een nationale investeringsinstelling*, 4 juli 2025.